HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רבי מחיר היא. לפסקיל קומא נחתא מעיינו לדון: **שלח נסומין.** לפילו קומא נחתא מעיינו: **דלמיב לכל מרחא עיני הכהן.** על לחיכא כולו מרחא: **ומה ריבים שלח נקרוצים.** לנפקא לן[ו] מלא יומתו לחטות על בניס (דבריס כד) לף לגעים לין כהן רואה נגע קרוצו: **וגומרין בלילה.** לגמא לא מקשין ריבים לנגעים דכתיב וביום הרלות בו כשר וכי היכי דלעניז לילה לא מקיס לעניז קומא נמי לא מקיס: **סממה דרבים עדיף.** ההיא דלעיל מוקמיניז כר"מ דיחיד הוא: **דקתני לה גבי הלכתא דדיני.** בסנהדרין דקתני לקיטתה כחמה מיירי כולי מסכתא דדיניז הילכך עיקר היא לגבי לך לא תגן לה הכא גבי נלה גלא מגוד גרגא דנקט ריהא בו: **מתני' כל שחייב מעשרות מטמא טומאת אוכלין.** לתיז לך חייב במעשר גלא אוכל: **גמ'** בפלה כתיב (ויקרא יט) ובקוצרכם את קציר וגו' דומיא דקציר דמכניסו לקיום ואיכא כל הני: **מכניסו לקיום.** שמלא יכול לאוכלו: **למעוטי ספיחי סטים וקוצה.** לתיז אוכל גלא מיז נבע: **סטים.** קרי"ב: **קוצה.** גיטור"ת. ולא דעבת לממי נקט ספיחים וכמדומה לי שהלמוטים לרוייס לאכילה: **תלמה.** תימה (ב) מבעלה כלמד: **ואילו לקיטתו לחמר.** לממעט תלמה ומכניסו לקיום לממעט יהל: **לא קתני.** גלמא תלמה וירק חייבין במעשר מדבעז דמלוריימא לא מיחייב גלא דגן ותירוש ויצהר: **שומים ובצלים.** מכניסן לקיום לפיכך חייבים בפלה: **מלנגות.** שורות: **מכל אחד ואחד.** דיהל הזרוע בין שורה לשורה מפסיק להו: **עולשין.** עשב ושמו קייספל"ש: לגירסת

שחייב בפאה חייב במעשרות ויש שחייב במעשרות ואינו חייב בפאה: **גמ'** לאתויי מאי לאתויי תאנה וירק שאינו חייב בפאה דתנן[ז] כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מן הארץ ולקיטתו כאחד ומכניסו לקיום חייב בפאה אוכל למעוטי ספיחי סטים וקוצה ונשמר למעוטי הפקר וגידולו מן הארץ למעוטי כמהים ופטריות ולקיטתו כאחד למעוטי תאנה ומכניסו לקיום למעוטי ירק ואילו גבי מעשר[ח] תנן כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מן הארץ חייב במעשרות ואילו לקיטתו כאחד ומכניסו לקיום לא קתני

(ו) **אם היו בהם שומים ובצלין חייבין.** דתנן[ט] מלבנות בצלים שבין הירק ר' יוסי אומר פאה מכל אחת ואחת וחכ"א מאחת על הכל אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עולשין שזרען מתחילה לבהמה ונמלך עליהן לאדם צריכות

רבי מאיר היא.[ו] דתניא היה רבי מאיר אומר מה ת"ל [1]על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע וכי מה ענין ריבים אצל נגעים [3]מקיש ריבים לנגעים מה נגעים [א]ביום דכתיב [2]וביום הראות בו [ב]אף ריבים ביום ומה נגעים שלא בסומא דכתיב [3]לכל מראה עיני הכהן אף ריבים שלא בסומא ומקיש נגעים לריבים מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים אי מה ריבים בשלשה אף נגעים בשלשה ודין הוא ממונו בשלשה גופו לא כ"ש ת"ל [4]והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים הא למדת [ג]שאפילו כהן אחד רואה את הנגעים [ד]ההוא סמיא דהוה בשבבותיה דרבי יוחנן דהוה [ה]קדיין דינא [ד]ולא קאמר ליה ולא מידי היכי עביד הכי [ה]והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן כל הכשר לדון כשר להעיד ויש כשר להעיד ואין כשר לדון ואמרינן לאתויי מאי ואמר רבי יוחנן לאתויי סומא באחת מעיניו רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח דתנן[ו] [ה]דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה ומאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא איבעית אימא סתמא דרבים עדיף ואיבעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא דדיני: **מתני'** כל שחייב במעשרות מטמא טומאת אוכלין ויש שמטמא טומאת אוכלין ואינו חייב במעשרות: **גמ'** לאתויי מאי לאתויי [ז]בשר ודגים וביצים: **מתני'** כל

כל הכשר לדון כשר להעיד. ות"ת והרי תמה לכשרה לדון כלכתיב בדבורה והיא שופטה את ישראל בעת ההיא ובמלחי פ"ק דנ"ק (דף טו.) לרשיז מאי מעיס לפניהס השוה לכתוב תמה לאיש לכל עוונין שבמורה וכי היכי דלמאי קרא מיירי בגדוניז מיירי נמי בדיניז כדלרשיז בהמגרש (גיטין פח.):

לפניהס ולא לפני עובדי כוכביס ותמה פשוטה להעיד כדאמר בפרק זה בורר (שם ס.): **לרבנן דרבי יהודה** וי"ל דלא פשיקא ליה שהרי לכל העולם כשרין מ"ל מתניתין ע"כ לא מיתוקמא כרבנן דהא קתני כל הכשר לדון כשר להעיד והרי סומא בשתי עיניו דכשר לדון דלא מקשינן ריבים לנגעים וההוא סומא דהוה בשיבבותיה דר' יוחנן מסתמא סומא בשתי עיניו היה ופסול להעיד דאו ראה כתיב ואפי במה שראה קודם שנסתמא פסול להעיד דאמרינן ביש נוחלין היה יודע עדות קודם שנסתמ' ונסתמא פסול: **כל שחייב** במעשר מטמא טומאת אוכלין. קשה מהא דאמרינן (ביש נוחלין) [בפ"ק דחולין] אינו חושש לשאור ולתבלין שבה משום מעשר ומשום שביעית. ובפ' הערי והרוטב תנן הקיפה מצטרף לטמא טומאת אוכלין וקאמר בגמרא מאי קיפה תבלין אלמא תבלין אין לו טומאת אוכלין אלא על ידי צירוף אע"ג דחייב במעשר וי"ל דיש מיני תבלין שאינן ראויין אלא לטעמא והני לית להו טומאה ולא מיחייבי במעשר. ויש מיני תבלין שראויין בפני עצמן וגם עבידי לטעמא כגון שומים ובצלים ואותם יש להם [טומאה] וגם חייבין במעשר. ע"ג הך דקיפה שאני שכבר נתן טעם בקדירה דאמרינן גבי שבת משנתן טעם בקדירה אינו מטמא טומאת אוכלין א"נ משום מעשר דקאמר (ביש נוחלין) [בחולין] לא קאי אתבלין אלא אשאור אבל שביעית קאי אף אתבלין דהא במאכל בהמה נמי נהגא שביעית: ספיחי סטים. פרש"י דוקא נקט ספיחין אבל תחלתן ראוי לאכילה. ועי"ל דספיחין ראויין יותר וסד"א דליחייבו בפאה: **וגידולו מן הארץ למעוטי כמהין ופטריות.** בפרק כילד מברכין (גרסות דף מ:) פריך והא [ט]תנן תס שמר כל גידולי קרקע עלי קונס וכל דבר שיש יונק מן הארץ ת"כ נמי בשמעתין צריך למיתני יונק מן הארץ: **למעוטי תאנה.** תימה מאי שנא דתמנה וירק חייבין במעשר ופטורים מן הפאה דמן המובה אין נוהג פאה ומעשר אלא בדגן תירוש ויצהר דכתיב מכמים טפי במעשר מבפאה ואומר ר"ת משום דתמנה אין לקיטתה כאחד אלא בזמן שהלכך לא גזרו חכמים פאה בה אלא יפה עשיים מתי יגמור בעל הבית לקיטתו ויפסידו יותר במקום אחר ממה שירויחו בפאה זאת וירק נמי אין בפאה חסובה ואינה שוה כ"כ מעט ואם ימתינו אחריס עד שיגדו יפסידו יותר: **שזרען** מתחלה לבהמה. משמע דמשמע ליה דלמ"ד קיימי אי לתרוייהו ואפ"ה כי זרען לבהמה פקע מה שוכל מנייהו (ד) אף על גב דלמ"ד (כריסות דף ט) כל המיוחד לאוכל מלחו אלא שיפסל מלאכול ולכל דכיון שזרען לבהמה אין עליה אם אוכל ולא היה [י]אני גידולים מעולם ליה והא דאמר בפרק בהעור והרוטב (חולין קכח.) עולשין שלקטן לבהמה ונמלך עליהן לאדם צריכות הכשר אני קאה כיון דמתמלך לאדם משום דהדיוק לבהמה מי אוכל מנייהו אם אוכל (ה) שיפסל מלאכול לכלב ואמאי לא מיחייב לבהמה פקע מה שזרען לבהמה ואמאי לא מיחייב לבהמה מי הוי מעולה לאדם דהא זרען לבהמה ליכא עלייהו שם אוכל:

מחצה

תירוש ויצהר] וגזרו על כל שאר דברים. ולקשה לר"ת דהכי נמי דריש בסיפרי מקרא חיוב מעשר בכל מילי אע"ג דפשיטא דמעשר פירות מדרבנן. אלא הנך דרשות אסמכתא בעלמא ניתנו וגבי [נחם] גבי פאה דפאה נמי לא מצינו אלא (ו) בכרם זית וכן כל הנך דתנן במס' ביצה אין עולין באילן משום שבות וכו' ודריש בסיפרי משבתון שבות אלא כל הנך דרשות דסיפרי אסמכתות בעלמא ניתנו ותו דמדרבנן נמי (בז:) (ז) אילנות אין חייבין בפאה אלא ה' מיני אילנות דחשיב במס' פאה האוג והחרובין כו'. והא דקאמר למעוטי תאנה לאו דוקא אלא כל תאנה דדמי ליה. ואומר ר"ת דהייט טעמא דלא תקינו פאה בדבר שאין לקיטתו כאחד משום הפסד עניים שהיו מצפין בכל יום מתי יגמור לקיטתו ומהבטלין וביורק נמי דאין מכניסו לקיום יש ריוח מרובה לעניים שממתינין עד הערב ומפסידין במקום אחר: שזירען מתחלה לבהמה משמע דסתמא לאדם קאי או לתרוייהו ואעפ"כ כי זרען לבהמה פקע מה אוכל מנייהו ואע"ג דאמרינן כל המיוחד לאוכל אדם טמאין עד שיפסל מלאכול לכלב כיון דהני גידולין לא היו מעולם לאדם דהא זרען לבהמה ליכא עלייהו שם אוכל:

ז) נלמד ל"ל מלא בתמוז"ו וכ"כ חמים וכן כל הנך דתמן וכו'. ח) ל"ל כל המילות אין מיחיין וכו'.

ט) סנהדרין לד:, י) [ויומא קק.], יא) [סנהדרין סט:], יב) [ב"ק ד:], יג) [ב"ק לחלין דיקלו], יד) [שבת מו. וש"נ], טו) [סנהדרין נב:], טז) פסח פ"ל מ"ד שבת סח. פסחים נו:, יז) מעשרות פ"ל מ"ה, יח) פסח פ"ג מ"ד [חולין קלו.], יט) [סנהדרין כז:], כ) [שיך לעיל דף מט:], כא) גי' מכו"מ ליתא לילפי' ועמהו שני התנאים מעל פי שנים עדים ושלש לילפי שנים מרשלרו שני תנאים כמתנה מה להלן תנאים ולא נשים אף כאן תנאים ולא נשים כל"ל ועיין בתוס"י ס"פ שבועת העדות וע' בתוס' ניומא ס' החולן מה: ל"ה מי לא עבלה וש' רש"ל, מ) [וע' היטב תוס' יומא מה: ל"ה מי לא עבלה ותוס' שבועות כט: ל"ה שבועות ותוס' ניטין פח: ל"ה ובא), ס) [וע' היטב תוס' ב"ב מג. ד"ה ולילפלין], נ) [וע"ש תוס' יומא פו:] שפלפלין ותוס' עירובין כח: ל"ה לפלוגים], ע) [ל"ל מגילן], פ) [ל"ל כלן], צ) נכ"ל. ופפסחים מה: והיל מצנע ו' ל"ה דמלוגים], ק) [ל"ל שם],

תורה אור השלם

1. וְנִגְּעֹ֣ו הַכֹּהֲנִ֗ים בְּנֵי֙ לֵוִ֔י כִּ֚י בָּהֶ֣ם בָּחַ֣ר יְ אֱלֹהֶ֔יךָ לְשָׁרְתֹ֖ו וּלְבָרֵ֣ךְ בְּשֵׁ֣ם יְ֑ וְעַל־פִּיהֶ֣ם יִהְיֶ֔ה כָּל־רִ֖יב וְכָ֥ל נָֽגַע׃
דברים כא ה
2. וּבְיֹ֣ום הָרִאשֹׁ֔ון בְּשָׁ֖ר חַ֑י יִטְמָֽא׃ ויקרא יג יד
3. וְאִם פָּרֹ֣וס תִּפְרַ֤ח הַצָּרַעַת֙ בָּעֹ֔ור וְכִסְּתָ֥ה הַצָּרַ֖עַת אֵ֣ת כָּל־עֹ֣ור נִגְעֹ֑ו מֵרֹאשֹׁ֥ו וְעַד־רַגְלָ֖יו לְכָל־מַרְאֵ֥ה עֵינֵ֖י הַכֹּהֵֽן׃
ויקרא יג יב
4. אָדָ֗ם כִּ֤י יִהְיֶה֙ בְּעֹ֣ור בְּשָׂרֹ֔ו שְׂאֵ֥ת אֹ֛ו סַפַּ֖חַת אֹ֣ו בַּהֶ֑רֶת וְהָיָה֙ בְּעֹ֣ור בְּשָׂרֹ֔ו לְנֶ֥גַע צָרָ֖עַת וְהוּבָ֣א אֶל־אַהֲרֹ֣ן הַכֹּהֵ֑ן אֹ֖ו אֶל־אַחַ֥ד מִבָּנָ֛יו הַכֹּהֲנִֽים׃
ויקרא יג ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואם היו בהס: (ב) ר"ש ד"ה תלה מיהו מהבשלת לחמר: (ג) תוס' ד"ה כל הכשר וכו' מוטעמו שני מנשים שני שני מעל פי: (ד) ד"ה שזרען וכו' ואע"ג דאמרינן כל וכו': (ה) בא"ד מוכל עד שיפסלו מלאכול:

גליון הש"ס

גמ' דתנן מלבנות בצלים. הס דלא מיימי ממתני' שלפני זה דמחלוק בללים עיין בר"ש שם:

לעזי רש"י

קרו"ג. כרכום.
גריטר"א [גריטל"א]. איסטיס, פסטל (צבעת, שמשורשו מפיקים צבע). קריישפיל"א. עולש.

מוסף רש"י

הלכה כסתם משנה. רבי הוא פילר אסמנה וכבריה דבני מכס ושבו בעיניו שנתן סתם ולא מזכיר סם לומרו עליהן, כדי שלא יהו שויס מפי יחיד ונלמלן בלילו נשנו מפי המרובים ועשנו כמותן (ביצה ב:). **לאתויי סומא באחת מעיניו.** וי"מ היל המקיש ריבים לנגעים (סנהדרין לד:). **סתמא אחרינא** אשכח. דמכשר סומין (שם). דנין ביום. משל ומתן אל דין (שם לב:). וגומרין בלילה. אם לילו (שם) דומיל דמומה (שם ד:). **סתמא דרבים עדיף.** דהסיל ר"מ היל, וכיון דמכוכמל מחמיהו הלל רבי ומפס כבינן, עבדינן כוותים (שם) **דקתני לה.** להא דתנן גבלה, **גבי הלכתא דדיני.** דמנהדרין מניא גבי דיני ממונות נזה מניא לגבי דיני נפשות ולא ממון, ולילו הסיל לכל הכשר במקבת נזה מניא לגבי גרגא, ותניא סתם לא מיתקן, אלא משום דמלריך ותני הכי דלמא סתם לגבי גרגא מהדדי, כגון ב' שחייב בלשמים הגז חייב בחמנות ים שחייב בחמנות ואין חייב בלשמים הגז, ולכוותים עובד (שם). **כל שהוא אוכל וכו'.** דגבי פאה קליר כתיב, מה קליר מיוחד שיש בו כל גלו (שבת סח.). ונשמר. שלינו מוסקר ומקופידין עליו לשומרו (פסחים נו:). **ומכניסו לקיום.** שממקריס יניס רבים (שם). **למעוטי ספיחי סטים וקוצה.** דלא נקט קפיחים, דלין דרך לנוקטן בשנה שנזרעים גלא לפוף ד' וה' שנים שהשדינן מתפשטין בארץ ומסבירין זעורה שלהן שיקר, והל דנקטו כני לגלן נקט שלר מינים שלינן לאוין לאכילה, משום דלייתי דגבי שביעית מני לפו דיש לפן שביעית, נקט הכל דבפיאה ומעבר ליתנהו. לפון רבינו הלני (שבת סח.) ל: **ספיחי סטים וקוצה קצין לאכילה, אבל סטים וקוצה שאינם ספיחים חזו לאכילה.** סטים, מוריק"ש קרו"ג, קוצה, ווייטר"ש (פסחים נו:) ל: סטים, ויצה"ש, קוצה, וורבי"ש (שבת שם). **למעוטי תאנה.** תלנה לינס מתפשלת לאחת, אלא זו נמורה היום ואחרת ויולאת בשיהה כל יומות בקרן (פסחים שם). **למעוטי ירק.** כגון לפת וקפלוטות (שבת שם). **ואילו לקיטתו כאחד ומכניסו לקיום לא קתני.** דכי מקון רבנן מדליהו, לא פלוג בפירות אילן וירק בין מין למין (שם) **מלבנות.** שורות שבין ירק לירק (חולין קלו.). **פאה מכל אחת ואחת.** מן המלבנות, שהירק שבין מלבן למלבן הספק לפאה דידה, דירק לינו בכלל פאה מוך מן השומים והבצלים, ואחרינן מכניסו לקיום פרט לירק, ומיהו שומין ובצלים מכניסן לקיום (חולין קלו.).

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ט מהל' טומאת נ"ע הל"ו:
יג ב מיי' פ"ג מהל' סנהדרין הל"ג ועי' כ"מ ובה"מ ממג עמין ו' טוס"ע מג מ"מ ה' סמי' כ:
יד ג מיי' פ"ט מהל' טומאת נ"ע הל"ח [והלכה ב]:
טו ד מיי' פ"ג מהל' סנהדרין הל"ט ממג עמין ו' טוס"ע מו"מ מ"ו ה' סמי' כ:
טז ה מיי' פ"ג מהל' סנהדרין הל"ג ממג עם טוס"ע שם מ"ו ה סמי' כ:
יז ו מיי' פ"ל מהל' טומאת אוכלין הל"ל ופ"ג הל"ג:
יח ז מיי' פ"ג מהל' סנהדרין הל"ג:
יט ח מיי' פ"ג מהל' תרומות הל"ג:
כ ט [מיי' פ"ג מהל' מתנות עניים הל"ב]:
כא י מיי' פ"ג מהל' מתנות עניים הל"י:

תום' הרא"ש

ר"מ היא. תימה אמאי קאמר לאיתויי סומא ופליגא אסתם מתניתין דסנהדרין לימא לאיתויי אוהב ושונא דכשרין להעיד ואין כשרין לדון לר' יהודה כדאיתא בפ' זה בורר וי"ל דלא פשיקא ליה משום דלשאר אנשים כשרין לדון א"נ ע"כ מתניתין לא מיתוקמא כרבנן דהא קתני כל הכשר לדון כשר להעיד והרי סומא בשתי עיניו דכשר לדון דלא מקשינן ריבים לנגעים וההוא סומא דהוה בשיבבותיה דר' יוחנן מסתמא סומא בשתי עיניו היה ופסול להעיד דאו ראה כתיב ואפי במה שראה קודם שנסתמא פסול להעיד דאמרינן ביש נוחלין היה יודע עדות קודם שנסתמ' ונסתמא פסול: **כל שחייב** במעשר מטמא טומאת אוכלין. קשה מהא דאמרינן (ביש נוחלין) [בפ"ק דחולין] אינו חושש לשאור ולתבלין שבה משום מעשר ומשום שביעית. ובפ' הערי והרוטב תנן הקיפה מצטרף לטמא טומאת אוכלין וקאמר בגמרא מאי קיפה תבלין אלמא תבלין אין לו טומאת אוכלין אלא על ידי צירוף אע"ג דחייב במעשר וי"ל דיש מיני תבלין שאינן ראויין אלא לטעמא והני לית להו טומאה ולא מיחייבי במעשר. ויש מיני תבלין שראויין בפני עצמן וגם עבידי לטעמא כגון שומים ובצלים ואותם יש להם [טומאה] וגם חייבין במעשר. ע"ג הך דקיפה שאני שכבר נתן טעם בקדירה דאמרינן גבי שבת משנתן טעם בקדירה אינו מטמא טומאת אוכלין א"נ משום מעשר דקאמר (ביש נוחלין) [בחולין] לא קאי אתבלין אלא אשאור אבל שביעית קאי אף אתבלין דהא במאכל בהמה נמי נהגא שביעית: ספיחי סטים. פרש"י דוקא נקט ספיחין אבל תחלתן ראוי לאכילה. ועי"ל דספיחין ראויין יותר וסד"א דליחייבו בפאה: **וגידולו מן הארץ למעוטי כמהין ופטריות.** בפרק כילד מברכין (גרסות דף מ:) פריך והא [ט]תנן תס שמר כל גידולי קרקע עלי קונס וכל דבר שיש יונק מן הארץ ת"כ נמי בשמעתין צריך למיתני יונק מן הארץ: **למעוטי תאנה.** תימה מאי שנא דתמנה וירק חייבין במעשר ופטורים מן הפאה דמן המובה אין נוהג פאה ומעשר אלא בדגן תירוש ויצהר דכתיב מכמים טפי במעשר מבפאה ואומר ר"ת משום דתמנה אין לקיטתה כאחד אלא בזמן שהלכך לא גזרו חכמים פאה בה אלא יפה עשיים מתי יגמור בעל הבית לקיטתו ויפסידו יותר במקום אחר ממה שירויחו בפאה זאת וירק נמי אין בפאה חסובה ואינה שוה כ"כ מעט ואם ימתינו אחריס עד שיגדו יפסידו יותר: **שזרען** מתחלה לבהמה. משמע דמשמע ליה דלמ"ד קיימי אי לתרוייהו ואפ"ה כי זרען לבהמה פקע מה שוכל מנייהו (ד) אף על גב דלמ"ד (כריסות דף ט) כל המיוחד לאוכל מלחו אלא שיפסל מלאכול ולכל דכיון שזרען לבהמה אין עליה אם אוכל ולא היה [י]אני גידולים מעולם ליה והא דאמר בפרק בהעור והרוטב (חולין קכח.) עולשין שלקטן לבהמה ונמלך עליהן לאדם צריכות הכשר אני קאה כיון דמתמלך לאדם משום דהדיוק לבהמה מי אוכל מנייהו אם אוכל (ה) שיפסל מלאכול לכלב ואמאי לא מיחייב לבהמה פקע מה שזרען לבהמה ואמאי לא מיחייב לבהמה מי הוי מעולה לאדם דהא זרען לבהמה ליכא עלייהו שם אוכל: